

Hverdag med grønne løsninger og eksperimenter på Bornholm

Artikel af Sofie von der Pahlen

Når LØB skal holde sit 20 års jubilæum i maj i år, bliver det i et helt specielt hus midt i Rønne på Bornholm.

Det Røde Pakhus er et af virksomheden Byg-Grønts projekter, hvor udvikling og eksperimenter med grønne byggematerialer går hånd i hånd.

Byg-Grønt købte et stort gammelt pakhus af kommunen. Det trængte i dén grad til en renovering. Alt blev revet ud af bygningen, der gennem årene var blevet ændret til uigenkendelighed og hvor det eneste originale var konstruktionen og de ydre vægge.

Bygningen fra 1870 har et areal på 800 m² fordelt på 4 etager. I stueplan bliver der indrettet en café, og på de øvrige etager kommer der kontorfællesskab for iværksættere og selvstændige.

Indervæggene er blevet bygget op i træ, beklædt med brædder overalt og isoleret med træfiberisolering. Nogle steder får brædderne lov til at være synlige og bliver malet med ren hvid linolie, mens der på andre vægge og i lofterne er blevet afprøvet en lerpudsningsteknik, som i hvert fald ikke er set før på Bornholm.

På trævæggene blev der i første omgang monteret rørvæv, derefter ankom Tahir og hans sjak, (der alle stammer fra Pakistan og har arbejdet med ler i årevis, både i hjemlandet og i de seneste år bl.a. på Djursland) og sprøjtede en blanding af ler, snittet halm, papiruld og træfiberisolering på.

Pakhuset, der står midt i Rønne tæt på torvet og gågaden.

Detaljer af forskelligt murværk og farver.

Montering af rørvæv i loftet kræver utroligt mange klammer.

På lofterne blev der sprøjtet et lag på 4 cm, for at bygningen kunne leve op til gældende brandkrav.

Efter leret var tørret, blev vægge og lofter malet med en blanding af hvid ler, kalk og kvark. Det mælkeprotein der er i kvarken hedder kasein, går i forbindelse med basen fra kalken og bliver helt flydende for derefter at tørre op og fungerer som en lim. Det vidste vikingerne allerede og teknikken er blevet brugt helt op til 1960'erne. Herefter er teknikken nærmest gået i glemmebogen, og de bekvemme og nemme løsninger vandt ind. Men med dem kom også en uendelig lang liste af tilsætningsstoffer.

Nu er der igen en efterspørgsel efter materialer, der ikke afdunster og udløser allergi, og derfor er de gamle opskrifter blevet støvet af.

Arbejdet med pakhuset er stadig i gang, og der afprøves overalt nye og bæredygtige løsninger og materialer, f.eks. er der lige kommet prøver på pressede halmplader hjem til at bygge reoler af. De minder om OSB-plader, men fibrene er mindre og de skulle være mere robuste end plader lavet af træfibre.

På toiletterne i stueplan bliver den rå lervæg ladet synlig. På billedet kan man stadig ane træfiberisoleringen.

Økologisk kvark i store mængder er blevet blandet op med kalk og ler.

Lervægge og -lofter har fået 3 lag kvark/ler/kalk maling.

Hvordan Byg-Grønt blev til:

For 5 år siden slog to tømreruddannede førere (bornholmsk udtryk for tilflytter) sig sammen og lavede Bornholms første virkelige grønne byggevirksomhed - Peter Kongskov og Theis Møllenberg fandt hinanden, da de begge havde hver deres énmandsbutik og tit havde brug for en ekstra hånd.

I begyndelsen handlede det mest om, at Theis havde købt noget så eksotisk som en træfiberisoleringsmaskine og at Peter, der havde sin énmandstømrervirksomhed, godt kunne se at det var her, at fremtiden lå for isolering af alle de gamle huse der findes på Bornholm.

Aller Anfang ist schwer...

Mange bornholmere var ganske skeptiske over for træfiberisolerering, for kunne der ikke gå dyr i det, eller kunne det ikke rådne, skimle og mugne?

Det krævede sin mand at overbevise fru Kofoed om, at hun skulle bruge naturmaterialer i sit hus, men til gengæld var glæden og overraskelsen stor, når hun efter kort tid kunne fastslå, at varmeregningen havde fået et ordentligt dyk nedad, og komforten i hendes hus var forbedret betydeligt.

Så gik der ikke lang tid før ordet spredte sig, og de to træentusiaster fik rigeligt med arbejde og måtte udvide butikken med op til flere tømrere.

Construction panels lavet af hvedestrå. Pladerne findes i tykkelser på 11, 15, 18 og 22 mm. Pladerne er meget brugte i byggeriet i Kina, hvor det kan være svært at skaffe træ.

Træfiberisoleringen bruges til både isolering af lofter, vægge, etageadskillelser, skunke og skråvægge. Den løse træfiber er lettest at arbejde med og kommer ud i alle krinkelkroge.

Men både Peter og Theis havde større planer end at isolere øens huse med grønne materialer, der skulle også bygges og renoveres på en mere bæredygtig måde.

Theis havde under sin tømreruddannelse været en del af den grønne håndværkeruddannelse, der kun tilbydes på Bornholm, og som nyuddannet tømrer skulle der ikke gås på kompromis med hverken principper eller kvalitet.

Peter havde haft egen virksomhed i flere år på Sjælland og havde taget den gamle tømrer/snedker uddannelse. Han var glad for at finde

en makker, der delte de samme værdier for kvalitetshåndværk, og havde undersøgt gamle teknikker for bl.a. hvordan man monterer vinduer.

Det irriterede ham at se relativt nye vinduer være monteret med skumprodukter, som efter kort tid fik vinduerne til at rådne, - lige til at smide på lossepladsen.

LØB'ende Nyheder
April 2017

side 16

Peter kunne se, at den måde man monterede vinduer på i gamle dage med tjæret værk (hør eller hampefibre dyppet i trætjære) imprægnerede træet og samtidig var vandafvisende. Den eneste ulempe var, at det tjærede værk ikke isolerede så godt.

Sammen har de to udviklet deres helt egen måde at montere trævinduer på, der forener gamle traditioner og nye bæredygtige materialer.

Rundt om vinduerne isoleres i første omgang med træfiberbats der er skåret i passende strimler, og derefter presses tjæret værk ind og danner en overgang mellem mørtelfugen og træfiberisoleringen.

Processen tager lidt længere tid end når man bruger skum, men hidtil har ingen kunder insisteret på, at der skulle bruges skum, når de har fået forklaret sagen.

Lige præcis det med at forene de gode håndværkstraditioner med bæredygtige byggematerialer og dermed udfordre den gængse måde at gøre tingene på, er dét der driver de to partnere i Byg-Grønt.

I dag er virksomheden vokset til 22 medarbejdere, heraf to murere, en elektriker og en arkitekt med stort kendskab til bæredygtige materialer fra ind- og udland.

På denne måde kan en større del af de ordrer, som virksomheden får, klares på en mere glidende måde uden at man på byggepladsen skal vente på, at en murer eller elektriker har tid i kalenderen til at kigge forbi, samtidigt med at tømrernes arbejde bliver sat i stå.

Danskproducerede trævinduer monteres med træfiberisolering og tjæret værk.

I et industrikarver udenfor Rønne har virksomheden til huse i en træpavillon med masser af dagslys.

Men den største fordel og det mest spændende ved at krydse ind på nye fagområder er, at virksomheden kan præge de materialer, der bliver valgt til andre dele af byggeprocessen end de der handler om træ.

Igen er det kombinationen af gamle traditioner eller teknikker sammen med nyudviklede bæredygtige materialer og metoder, der driver udviklingen af virksomhedens arbejdsområder.

Firmaets kontor har til huse i en pavillon, som blev bygget i fællesskab for to år siden, hvor alle de gode principper blev afprøvet i praksis.

Det er et flytbart hus, der er bygget i ubehandlet træ, isoleret med træfiber og sat på fundamentsten.

De store vinduer med energiglas giver masser af lys, og alle kunder der kommer ind, bemærker det gode indeklima og duften af træ.

LØB'ende Nyheder
April 2017

side 17